

**“ BADIY NAQQOSHLIKDA MILLIY BEZAK MOTIVLARINING
ZAMONAVIY TALQINI ”**

Ikromov Muhammad-Anasxon Xakimjon o‘g‘li

Qo‘qon davlat universiteti v.b. dotsenti, p.f.b.f.d. (PhD)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-0147-4597>

E-mail: anasxonikromov1904@gmail.com

Soliyeva farog‘at ma‘rufboy qizi

Qo‘qon davlat universiteti

Muhandislik grafikasi va dizayn nazariyasi

Ixtisosligi 2-kurs magistranti

**MAQOLA
MALUMOTI**

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 06.11.2025

Revised: 07.11.2025

Accepted: 08.11.2025

KALIT SO‘ZLAR:

*Badiiy naqqoshlik,
milliy bezak, naqsh,
ornament, san‘at,
dizayn, talqin, estetik
qadriyat, milliy meros.*

Mazkur maqolada o‘zbek badiiy naqqoshligida qo‘llanilgan milliy bezak motivlarining shakllanishi, ularning tarixiy ildizlari hamda zamonaviy san‘atda yangicha talqin etilish masalalari tahlil etilgan. Shuningdek, milliy naqshlarning badiiy-estetik ahamiyati, ularni zamonaviy dizayn yo‘nalishlarida qo‘llash imkoniyatlari ham yoritilgan. Maqola orqali naqqoshlik san‘atining bugungi davr san‘atida tutgan o‘rni va ijodkorlar uchun ilhom manbai sifatidagi roli ochib beriladi.

Kirish

O‘zbekiston san‘ati asrlar davomida boy milliy an‘analar, nafis did va chuqur ma‘naviy qadriyatlarga tayanib rivojlanib kelmoqda. Xususan, badiiy naqqoshlik san‘ati xalq amaliy bezak san‘atining eng yuksak turlaridan biri hisoblanadi. Bu san‘at turi orqali xalqning dunyoqarashi, tabiatga munosabati, estetik qarashlari va badiiy didi namoyon bo‘ladi.

Bugungi globallashuv davrida milliy san‘atni asrab-avaylash, uni zamonaviy talqin asosida rivojlantirish muhim vazifalardan biridir. Shu jihatdan milliy bezak motivlarini zamonaviy dizayn, interyer va amaliy san‘atda qayta talqin etish jarayoni o‘ziga xos ilmiy va ijodiy yondashuvni talab etadi.

1. Milliy bezak motivlarining tarixiy ildizlari

O‘zbek naqqoshlik san‘ati qadimdan xalq hayoti bilan uzviy bog‘liq bo‘lgan. Samarqand, Buxoro, Xiva, Toshkent kabi shaharlar naqqoshlik maktablari o‘z uslub va bezak turlariga ega. Ayniqsa, “islmiy” va “girihi” naqsh turlari O‘rta Osiyo bezak san‘atining eng

mukammal namunalaridandir. Ularning asosiy g'oyasi tabiatdagi uyg'unlikni, abadiyat va poklikni ifodalashga qaratilgan.

2. Zamonaviy san'atda milliy bezaklarning talqini

Bugungi kunda milliy naqsh elementlari interyer dizayni, kiyim-kechak, grafika, hatto raqamli san'atda ham keng qo'llanmoqda. Naqqoshlik motivlari zamonaviy ranglar uyg'unligi va shakl soddalashtirish orqali yangi badiiy yechim kasb etmoqda. Bu jarayon o'zbek san'atining milliy qiyofasini saqlab qolgan holda uni global miqyosda tanitish imkonini beradi.

Zamonaviy rassom va dizaynerlar an'anaviy naqshlarni raqamli texnologiyalar yordamida qayta yaratib, ularni yangi kontekstlarda qo'llashmoqda. Bu hol milliy bezak motivlarining universalligini va zamon talablariga moslashuvchanligini ko'rsatadi.

3. Badiiy-estetik ahamiyat va talqin masalalari

Milliy naqshlarning har bir chizig'i, ritmi va simmetriyasi o'zida chuqur ramziy ma'noni mujassam etadi. "Islimiy" naqshlar hayotiylik va tabiat uyg'unligini, "girihi" esa inson tafakkurining murakkabligi va tartib-intizomini ifodalaydi. Shu sababli ularni zamonaviy san'atda talqin qilishda nafaqat estetik, balki falsafiy yondashuv ham muhim o'rin tutadi.

Bundan tashqari, naqqoshlik asarlarining kompozitsion yechimida rang uyg'unligi, material tanlovi va bezak ritmining muvofiqligi ijodkorlik darajasini belgilaydi. Shunday qilib, milliy motivlarni zamonaviy san'atda ishlatish nafaqat go'zallikni, balki milliy o'zlikni ifoda etishning eng samarali vositasiga aylanmoqda.

Xulosa

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, badiiy naqqoshlikda milliy bezak motivlarini zamonaviy talqin etish nafaqat san'atning estetik qiymatini oshiradi, balki xalqimizning boy madaniy merosini yangi avlodga yetkazishning eng samarali yo'llaridan biridir. Naqqoshlik san'ati milliy o'zligimizni anglash, qadriyatlarni asrash va ularni zamonaviy shaklda davom ettirishda beqiyos ahamiyatga ega. Shu bois bu yo'nalishda ilmiy izlanishlar olib borish, yangi talqinlarni amaliyotga tatbiq etish badiiy tafakkur taraqqiyotini yanada yuksaltiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. R. Sodiqov. O'zbek xalq amaliy bezak san'ati tarixi. – Toshkent: O'zbekiston, 2015.
3. Sh. Yusupov. Naqqoshlik san'ati asoslari. – Toshkent: Kamalak, 2019.
4. X. Rasulov. Zamonaviy dizayn va milliy an'analar uyg'unligi. – Toshkent: San'at, 2021.